

مردم از جهات مختلف، از ماده‌ی اورانیوم غنی‌سازی شده سود می‌برند و استفاده می‌کنند و در زندگی مردم اثر می‌گذارد؛ از جمله در کشاورزی، که مفصل در کشاورزی تأثیر دارد؛ از جمله در صنعت و مواد؛ در مسئله‌ی تغذیه که مربوط به همان کشاورزی است؛ در مسئله‌ی محیط زیست و منابع طبیعی تأثیر دارد؛ در بخشهای مربوط به پژوهش و آموزش و تحقیق و دنبال‌گیری‌های علمی تأثیر دارد؛ در ایجاد انرژی برق هم که خب تأثیر واضحی دارد. ۱۴۰۴/۰۷/۰۱

حرف روز

مناقشه ارزی بین دو متولی

با افزایش نرخ ارز، به‌ویژه پس از پدیده «اسنپ‌بک»، مناقشهای بین وزیر اقتصاد و رئیس‌کل بانک مرکزی در رسانه‌ها بازتاب پیدا کرد. ماجرا از این قرار است که وزیر اقتصاد معتقد به آزادسازی قیمت ارز و عدم کنترل آن است و استدلال می‌کند که کنترل دولتی، موجب ایجاد صف، رانت، قاچاق و انباشت کالا در گمرک می‌شود. در مقابل، دکتر فرزین، رئیس‌کل بانک مرکزی، مخالف آزادسازی کامل نرخ ارز است و بر این باور است که این اقدام می‌تواند منجر به افزایش غیرقابل کنترل قیمت‌ها و تشدید تورم شود. پس از این اختلاف‌نظر، وزیر اقتصاد اعلام کرد که پاسخگوی هیچ‌یک از سیاست‌های ارزی و آثار تورمی ناشی از تصمیمات بانک مرکزی نیست و به نوعی، مسئولیت سیاست‌های ارزی و حتی تورم را به‌طور کامل به بانک مرکزی واگذار کرده است.

از آن‌جا که وزیر اقتصاد صراحتاً اعلام کرده است که مسئولیتی در قبال نرخ دلار و تورم ندارد، اکنون بانک مرکزی مسئول اول و آخر در این حوزه تلقی می‌شود. اما مسئله اساسی آنجاست که تورم تنها ناشی از نرخ دلار نیست و عوامل مختلفی در افزایش آن دخیل‌اند. بخشی از این تورم تحت کنترل بانک مرکزی است، اما بخش دیگری از آن نیز ناشی از سیاست‌های سازمان برنامه و بودجه و وزارت امور اقتصادی و دارایی است.

نکته دیگر اینکه طبق قانون پولی و بانکی، اگرچه بانک مرکزی نهادی مستقل محسوب می‌شود، اما معرفی رئیس‌کل آن با پیشنهاد وزیر اقتصاد و تأیید هیئت وزیران انجام می‌گیرد. این بدان معناست که وزیر اقتصاد نقشی کلیدی در انتخاب فردی دارد که مسئول مستقیم سیاست‌های پولی و ارزی کشور است. بنابراین نمی‌توان ادعا کرد که وزارت اقتصاد هیچ مسئولیتی در قبال نتایج عملکرد بانک مرکزی، به‌ویژه در حوزه نرخ ارز و کنترل تورم، ندارد.

هرچند ممکن است سیاست‌های پولی به‌طور مستقیم در حوزه اختیارات بانک مرکزی باشد، اما پیوند میان سیاست‌های مالی، بودجه‌ای و پولی آن‌قدر تنگاتنگ است که جداسازی کامل مسئولیت‌ها در عمل ممکن نیست. وزیر اقتصاد، به‌واسطه جایگاه حقوقی، ابزارهای نهادی و نقشش در معرفی رئیس‌کل بانک مرکزی، به‌طور مستقیم و غیرمستقیم در قبال وضعیت تورم و بازار ارز کشور مسئول است. در همین راستا، وزیر اقتصاد بار دیگر در همایش فرصت‌های سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد اظهار داشت: «در هیچ جای دنیا، اقتصاد دولتی موفق نبوده است. وقتی بخواهید از اقتصاد بسته خارج شوید، چاره‌ای جز آزادسازی قیمت‌ها ندارید.»

در حالی که بخش نخست این سخنان مبنی بر ناکارآمدی اقتصاد دولتی مورد اجماع کارشناسان است، اما در مورد آزادسازی قیمت‌ها باید گفت که افزایش یا آزادسازی قیمت سوخت و ارز در این مقطع زمانی که امنیت ملی با تهدیدات خارجی روبه‌روست، به هیچ‌وجه صلاح نیست.

[علی قاسمی]

گزارش روز

هوش مصنوعی، میدان جدید رقابت در خلیج فارس

در سال‌های اخیر، هوش مصنوعی از یک ابزار فناورانه به مؤلفه‌ای تعیین‌کننده در معادلات ژئوپلیتیک تبدیل شده است. رقابت بر سر توسعه زیرساخت‌های AI دیگر فقط در مراکز غربی رخ نمی‌دهد، چرا که اکنون به قلب خاورمیانه رسیده و کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس، به‌ویژه عربستان سعودی و امارات متحده عربی، در حال سرمایه‌گذاری‌های سنگینی برای دستیابی به موقعیت برتر در این حوزه هستند. عربستان با پروژه‌های موسوم به «تعالی» و امارات با صندوق سرمایه‌گذاری MGX، هر دو هدف‌گذاری ۱۰۰ میلیارد دلاری را برای تحول دیجیتال و تسلط بر فناوری‌های هوش مصنوعی اعلام کرده‌اند.

در نگاه اول، چنین سرمایه‌گذاری‌هایی ممکن است فاصله قابل توجهی میان کشورمان و رقبای منطقه‌ای ترسیم کند، اما واقعیت پیچیده‌تر از آن است. ایران با وجود محدودیت‌های مالی و ساختاری، از ظرفیت‌هایی برخوردار است که می‌تواند مسیر مستقیمی برای رقابت در این میدان ترسیم کند. مهم‌ترین این ظرفیت‌ها، نیروی انسانی نخبه و بااستعدادی است که در بسترهایی مانند مدارس سمپاد و نمونه دولتی، دانشگاه‌های برتر داخلی و المپیادهای علمی پرورش یافته‌اند. این پتانسیل، در صورتی که به‌درستی مدیریت و حمایت شود، می‌تواند مهم‌ترین مزیت راهبردی کشورمان در رقابت جهانی AI باشد.

هم‌زمان، تحولات فناوری در سطح بین‌المللی فرصت‌های تازه‌ای برای کشورهایی مانند کشور خودمان فراهم کرده است. یکی از مهم‌ترین این تحولات، کاهش شدید هزینه اجرای مدل‌های پیشرفته هوش مصنوعی است. بنا بر گزارش شاخص AI دانشگاه استنفورد، طی دو سال گذشته هزینه استنتاج مدل‌هایی در سطح GPT-۳، بیش از ۲۸۰ برابر کاهش یافته است. این تحول، فشار بودجه‌ای را برای توسعه هوش مصنوعی کاهش می‌دهد و امکان بهره‌برداری از فناوری‌های پیشرفته را با منابع محدودتر فراهم می‌کند.

همچنین، ظهور و پیشرفت مدل‌های Open-Weight (متن‌باز)، که عملکرد آن‌ها به سرعت به سطح مدل‌های انحصاری نزدیک شده، فرصتی استراتژیک برای کشور ایجاد کرده است. استفاده از این مدل‌ها، بدون نیاز به همکاری رسمی با شرکت‌های غربی، امکان توسعه مدل‌های بومی فارسی، به‌ویژه در حوزه‌هایی مانند آموزش، سلامت و امنیت را ممکن می‌سازد.

با این حال، چالش‌های داخلی نیز قابل چشم‌پوشی نیستند. کندی در تعیین متولی واحد، اختلاف‌نظر میان دولت و مجلس درباره نحوه اجرای برنامه ملی هوش مصنوعی، و نبود مسیر شفاف برای حمایت مالی از پروژه‌های AI، می‌تواند فرصت‌سوزی ایجاد کند. در حالی که رقبای منطقه‌ای با سرعت در حال تزریق منابع هستند، ایران نیازمند چابک‌سازی ساختار حکمرانی دیجیتال خود است.

باید به این نکته توجه کنیم که اگرچه شکاف سرمایه‌گذاری میان کشورمان و رقبای منطقه‌ای جدی است، اما مزیت‌های انسانی، کاهش هزینه‌ها، پیشرفت مدل‌های متن‌باز و ظرفیت‌های بومی‌سازی، می‌تواند ایران را به بازیگری مستقل و تأثیرگذار در رقابت آینده هوش مصنوعی تبدیل کند—به شرط آنکه تصمیم‌گیری‌ها سریع‌تر، هماهنگ‌تر و آینده‌نگران‌تر باشد.

[علیرضا سلیمانی]

خبر ویژه

پهپادهای ایرانی، ارزان اما مرگبار!

رسانه اقتصادی کالکالیست در گزارشی کم‌سابقه، از ناتوانی رژیم صهیونی در مقابله با پهپادهای رادارگریز ایرانی خبر داد و آن‌ها را «چالشی پیچیده و حل‌نشده» توصیف کرد. این گزارش با اشاره به سقوط پهپاد آمریکایی RQ-۱۷۰ در سال ۲۰۱۱ در خاک ایران، تأکید می‌کند که ایران با مهندسی معکوس آن، موفق به تولید پهپادهای پنهان‌کار مانند شاهد ۱۷۱، ۱۹۱، ۱۶۱ و فطرس شده است. پهپادهای مذکور علاوه بر توان تهاجمی و شناسایی، قابلیت پرتاب از خودرو، فرود در جاده و حمل تسلیحات هوشمند را دارند. کالکالیست اعتراف کرد که ایران، بدون نمایش کامل این توانمندی در جنگ‌های اخیر، آن را برای درگیری‌های بعدی حفظ کرده و اکنون یکی از ارزان‌ترین و مؤثرترین ناوگان پهپادی منطقه را در اختیار دارد. در پایان گزارش آمده است: «ایران دشمنی زیرک، خطرناک و غیرقابل پیش‌بینی است که توانایی تغییر معادلات در میدان نبرد را دارد.»

حضور ۱۰ هزار نخبه در المپیک فناوری؛ ایران میزبان نخبگان ۶۵ کشور جهان

دومین دوره المپیک فناوری با حضور بیش از ۱۰ هزار نخبه ایرانی و افزوده شدن بخش «اینترنت اشیا» آغاز شد. به گفته مجتبی جباری پور، معاون توسعه نوآوری پارک فناوری پردیس، این رقابت با هدف شناسایی و توانمندسازی استعدادهای فناوریانه کشور برگزار می شود. وی اعلام کرد: «در این دوره، شش حوزه شامل برنامه نویسی، هوش مصنوعی، رباتیک، پهپاد، امنیت سایبری و اینترنت اشیا رقابت دارند که بخش اینترنت اشیا امسال به مسابقات اضافه شده است.» جباری پور از رشد ۶۰ درصدی مشارکت داخلی نسبت به سال گذشته خبر داد و افزود: «بیش از ۱۰۰۰ شرکت کننده از ۶۵ کشور نیز در این رقابت حضور دارند.» وی از توافق اولیه با بنیاد ملی نخبگان برای حمایت ویژه از برگزیدگان خبر داد و گفت: «ایستگاه های کاری و فرصت تعامل با شرکت های دانش بنیان نیز برای شرکت کنندگان فراهم شده است.»

بلر و پروژه مصادره غزه

در طرح جدید آتش بس دونالد ترامپ برای پایان جنگ غزه، تونی بلر، نخست وزیر سابق بریتانیا، به عنوان چهره کلیدی برای مدیریت موقت غزه معرفی شده است. بلر قرار است ریاست هیئت بین المللی موسوم به «هیئت صلح» را بر عهده بگیرد که مدیریت، بازسازی و امنیت غزه را طی ۲ تا ۵ سال در دست خواهد داشت. طرح ترامپ شامل آتش بس فوری، آزادی اسرا، تشکیل کمیته فنی فلسطینی و انتقال نهایی قدرت به تشکیلات خودگردان است. اما حضور بلر، با سابقه حمایت از جنگ عراق و روابط نزدیک با رژیم صهیونی، واکنش منفی فلسطینی ها را در پی داشته است. حماس دخالت خارجی در اداره غزه را رد کرده و بلر را «ابزار واشنگتن و تل آویو» می داند. کارشناسان نیز این طرح را تلاشی برای مهار مقاومت و تحمیل ساختاری غیرفلسطینی بر غزه ارزیابی می کنند. به باور بسیاری، مأموریت بلر نه صلح، بلکه خلع قدرت از مقاومت است.

تصویب مشروط CFT: منافع ملی خط قرمز مجمع

محمدرضا باهنر، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام، از تصویب مشروط پیوستن ایران به کنوانسیون CFT خبر داد و تأکید کرد که اجرای مفاد این کنوانسیون تنها در چارچوب قانون اساسی و قوانین کشور امکان پذیر است. وی با اشاره به مسیر قانونی این مصوبه، گفت: «مجمع با رأی نسی، پیوستن مشروط ایران را تصویب کرد تا بخشی از موانع همکاری های اقتصادی رفع شود.» به گفته باهنر، کشورهای دوست مانند چین و روسیه نیز خواستار حل این موضوع شده اند. وی افزود: «هرچند تحریم های آمریکا با CFT رفع نمی شود، اما این اقدام می تواند هزینه های تجارت خارجی را کاهش دهد.» باهنر همچنین بر لزوم انسجام ملی، حمایت از دولت، کارآمدسازی بدنه اداری و تقویت ساختارهای اقتصادی تأکید کرد. او انتقاد از دولت را مجاز دانست، اما تضعیف آن را خیانت به منافع ملی خواند. وی در پایان گفت: «تصمیم مجمع آسیبی به منافع ملی وارد نمی کند و می تواند فرصت ساز باشد.»

رسوایی جدید ارتش رژیم صهیونی؛ جسد دزدی به ایالات متحده رسید

روزنامه یدیعوت آحارنوت فاش کرد که ارتش رژیم صهیونی در همکاری با نیروی دریایی آمریکا، از اجساد ناشناس برای آموزش های نظامی استفاده کرده است. این اجساد توسط دانشگاه کالیفرنیا جنوبی (USC) به مبلغ بیش از ۸۶۰ هزار دلار به ارتش آمریکا فروخته شده و حداقل ۳۲ جسد برای آموزش پزشکان نظامی رژیم صهیونی در لس آنجلس به کار گرفته شده اند. این اجساد اغلب متعلق به متوفیان بی نام یا بدون وارث بوده اند که در اختیار دفتر پزشکی قانونی لس آنجلس قرار داشتند و بدون رضایت خانواده یا وصیت نامه منتقل شدند. پروفسور توماس چمپنی، متخصص اخلاق پزشکی، این اقدام را غیرانسانی خوانده و هشدار داده است که حتی افراد مرده هم سزاوار احترام هستند. بر اساس گزارش ها، احتمال دارد قرارداد میان نیروی دریایی و دانشگاه تا سال ۲۰۲۶ به بیش از یک میلیون دلار برسد. گفتنی است ارتش رژیم صهیونی پیش تر نیز به ربودن اجساد فلسطینیان در غزه متهم شده بود که هنوز محل نگهداری آن ها مشخص نیست.

◀ دبیر کمیسیون امنیت ملی مجلس با انتقاد از فعال سازی مکانیزم ماشه توسط اروپا آن را «اقدامی غیرقانونی و برخلاف قواعد بین المللی» خواند و گفت: «جمهوری اسلامی ایران به تمامی تعهدات خود عمل کرده بود.» بهنام سعیدی در پاسخ به پرسش اثرگذاری تحریم ها تصریح کرد: «تحریم های شورای امنیت اثرگذاری کمتری نسبت به تحریم های آمریکا دارند.» او همچنین خواستار اهتمام دولت به معیشت مردم و اجرای طرح «کالابرج الکترونیکی» شد.

◀ رئیس پژوهشگاه فضایی ایران از توسعه آزمایشگاه های پیشرفته فضایی با هدف پشتیبانی از دانشگاه ها و بخش خصوصی خبر داد. وحید یزدانیان گفت: «این زیرساخت ها با سرمایه گذاری دولتی ایجاد می شوند تا به مرجع خدمات دهی فنی تبدیل شوند.» وی همچنین عملکرد موفق ماهواره ناهید و برنامه های پژوهشگاه در حوزه های ناوبری، انرژی و مدیریت بحران را تشریح کرد و بر اهمیت استقلال فضایی کشور تأکید نمود.

◀ توانیر از رشد ۳۵ درصدی تولید برق نیروگاه های مقیاس کوچک در تابستان امسال خبر داد. زهرا اسماعیل زاده، مجری طرح تولید پراکنده، این افزایش را نتیجه سیاست های حمایتی، عرضه برق در بورس انرژی، و تسهیل سرمایه گذاری در این حوزه دانست. وی همچنین بر لزوم اصلاح ضوابط تخصیص سوخت و تداوم حمایت ها برای توسعه پایدار این نیروگاه ها تأکید کرد.

◀ یکی از فرماندهان سرایا القدس شاخه نظامی جهاد اسلامی در بیانیه ای رسمی اعلام کرد: «ما از شما دور نیستیم و هر زمان که تصمیم بگیریم، چهره های ما را خواهید دید.» او گفت مقاومت وارد «تبردی پیچیده» در شهر غزه شده و تاکتیک های هدفمند مانع پیشروی ساده دشمن می شود. به گفته وی، نیروها ضربات سختی به ارتش رژیم صهیونی وارد کرده و پیشروی دشمن زیر رصد قرار دارد.

◀ در نشست دبیر شورای عالی مناطق آزاد ایران با هیئت مرزی و گمرکی عراق، بر لزوم ایجاد منطقه آزاد مشترک میان دو کشور تأکید شد. رضا مسرور با اشاره به ظرفیت های منطقه آزاد اروند، خواستار تسریع در اجرایی شدن تفاهم نامه های اقتصادی شد. وی همچنین پیشنهاداتی برای رفع موانع تجاری در مرز شلمچه و ایجاد بازارچه مرزی مشترک ارائه کرد. نشست با حضور مقامات عالی رتبه دو کشور برگزار شد.

◀ شبکه عبری کان مدعی شد: «اسرائیل قصد دارد حتی پس از اجرای توافق تبادل اسرا، حضور نظامی بلندمدتی در سه نقطه راهبردی در غزه حفظ کند.» این سه نقطه شامل «محور فیلادلفیا»، «تپه المنطار» و منطقه ای حائل در داخل مرزهای غزه است. به گفته این رسانه، «تل آویو طرحی را در این باره به واشنگتن ارائه کرده و آمریکا نیز نیاز امنیتی اسرائیل را درک می کند.»